

DOTEKY

BULLETIN LORMU – ZIMA

65
2010

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORA • ZPRÁVY Z LORMU •
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ • ROZHOVOR • PRÁVNÍ PORADNA
• ZDRAVÍ • HAF • INFORMACE • OSOBNOSTI ZE SVĚTA
HLUCHOSLEPÝCH • ZE SVĚTA • SPOLEČENSKÁ KRONIKA
• ZÁLIBY (HOBBY) • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

**7 • SDRUŽENÍ LORM VYDALO ODBORNÉHO
PRŮVODCE TAKTILNÍM ZNAKOVÝM JAZYKEM**

22 • CHCE TO POŘÁD SE NĚCO UČIT

27 • VŠECHNY DŮCHODY SE OD 1. LEDNA 2011 ZVÝŠÍ

34 • JULIA BRACEOVÁ

VERŠE	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORA	5
ZPRÁVY Z LORMU	6
Ceny Hieronyma Lorma rozdány na listopadové konferenci ..	6
Sdružení LORM vydalo odborného průvodce taktilním znakovým jazykem	7
Pokračujeme v mediální kampani o červenobílé holi	9
Okénko do Brna	10
Okénko do Liberce	11
Okénko do Jindřichova Hradce	12
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	14
Jihlavská zoo na dlani • Super výlet • Vzpomínka na konferenci ve Žďáru nad Sázavou • Viribus unitis neboli spojenými silami • V každé roční době, v každém počasí • V ohrožení života • Jak se rodila československá koruna	
ROZHOVOR • Chce to pořád se něco učit	22
PRÁVNÍ PORADNA	27
Všechny důchody se od 1. ledna 2011 zvýší	27
Sociální příplatek pro OZP v roce 2011	29
Změna u Českých drah – zvýhodnění držitelů průkazů ZTP a ZTP/P	29
ZDRAVÍ	30
Příčiny hluchoslepoty: Marshallův syndrom	
HAF • Psi ve službách handicapovaných (8. díl)	32
INFORMACE	34
Kompenzační pomůcka pro sluchově postižené, tzv. Bluetooth náramek	
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	34
Julia Braceová	
ZE SVĚTA	36
Pozdrav z Argentiny aneb jiný kraj, jiný mrav	36
Nevidomé dívce pomáhá poník	39
SPOLEČENSKÁ KRONIKA • Jubilea	39
ZÁLIBY (HOBBY)	39
Čaj maté je nápoj Jižní Ameriky	41
Co život dal a vzal	43
VZKAZY MOUDRÝCH	44
RECEPTY • Naše domácí kulajda	45

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi a ne za stěnou.*

VERŠE

Vzestupy a pády aneb hledání cest životem

Dlouho – ach dlouho tu cestu hledám
a toužím po ní jít...

klopýtám – padám – zas se zvedám –
ach nenechte mě zabloudit
a pomozte mi najít tu krásu,
jež bere lidem dech –
po níž touží lid všech časů
co krásná je i po letech...

Ach kde jen se ten pramen skrývá
ach kam mám za ním jít –
jak jsou má slova zimomřivá,
když chci je vyslovit.

Snad mlčet bych raději měla –
předejít nová zklamání,
však řekni ptáku – tvá je zem celá
a nedovol mu létání.

Nemohu mlčet – musím zpívat,
když duše citem přetéká...
už nemohu dál v sobě skrývat
trýznivou bolest člověka,
jenž je jak nástroj – plný písní,
na který nikdo nehraje,

však já si nové písně vysním
a až vám srdce roztaje
budu vám zpívat...
třeba s ptáky co mají hnízda pod střechou.
Ať je můj nápěv ledajaký –
pro mne je věčnou útěchou.

Pro mne je víc než ženám móda,
víc než mužům zpěv motorů –
pro mne je jako rybce voda,
jak větru dálky obzorů –
jak děcku vlídné pohlazení,
když mu někdo ublíží,
jak nemocnému uzdravení,
jak vězni život bez mříží.

Pro mne je světem věčné krásy,
která mě nikdy neznudí,
kde vždycky světla nasbírám si,
kde zima tolik nestudí –
a svět se stává svatostánkem,
v němž hoří věčný plamen –
kde uragán je něžným vánkem
a srdce má i kámen.

Ach tolik bych si přála zůstat
a nevracet se raději –
Jen věrně – vroucně – krásně srůstat
se stromem věčných nadějí.

Olga Opavská

*3. ročník Ceny Hieronyma Lorma 2010
Cena odborné poroty – 1. místo
Cena veřejnosti – 1. místo*

SLOVO ŠÉFREDAKTORA

Milí čtenáři!

V době, kdy usedám k počítači, abych napsal tento úvodník, venku dosud panuje dosti teplý podzim. Ačkoliv podle staré lidové pranostiky by měl přijet svatý Martin na bílém koni, nynější počasí připomíná spíše zářijové dny. Ani se mi nechce věřit, že za pár týdnů nastane čas adventu, plný horečných předvánočních příprav a nákupů na nejkrásnější svátky roku.

Hlavním tématem tohoto zimního čísla jsou zprávy a reportáže o průběhu v pořadí již 9. Valné hromady LORMu, která se uskutečnila v hotelu Jehla ve Žďáru nad Sázavou. V rámci této akce se o prvním listopadovém víkendu v tomto městě na Vysočině uskutečnila i víkendová konference, spojená s vyhlášením výsledků 3. ročníku literární soutěže pro hluchoslepé o Cenu Hieronyma Lorma. V rubrice HAF si přečtete závěrečný díl seriálu Psi ve službách handicapovaných, věnovaný canisterapii, což je podpůrná léčebná metoda pomocí speciálně vycvičených štěkajících terapeutů. Od příštího čísla Doteků připravujeme seriál Služební plemena psů pro handicapované, v němž se seznámíte se čtyřnohými pomocníky různých více či méně známých plemen, využívaných k výcviku pro zdravotně znevýhodněné osoby. Čtenáře bude určitě zajímat článek o životě dnes již téměř zapomenuté hluchoslepé Američanky Julie Braceové, jedné z předchůdkyň slavné Heleny Kellerové. Tradičně čtenářsky oblíbený seriál o léčivých a aromatických rostlinách je v tomto čísle věnován cesmíně paraguayské, pocházející z Jižní Ameriky. Z této exotické dřeviny se vyrábí posilující nápoj, známý i v našich obchodech a čajovnách jako čaj maté. Nechybějí ani další aktuální zprávy, cenné rady a důležité informace z domova i ze světa.

Podle zahraničních meteorologických předpovědí má být nastávající zima v Evropě jednou z nejstudenějších v historii. Ať budou mrazy a záplavy sněhu jakkoliv kruté, nenechávejte se zaskočit a nepřipouštějte si žádné chmu-

ry, překonávejte je s úsměvem v tváři a světlem v duši! Radostné a šťastné prožití vánočních svátků a úspěšné vykročení do nového roku, hodně životního optimismu a dobré počtení, případně příjemný poslech na CD-ROMu upřímně přeje Váš

Zdeněk Sedláček

ZPRÁVY Z LORMU

Ceny Hieronyma Lorma rozdány na listopadové konferenci

Tvůrčí osobnosti z řad hluchoslepých přebíraly v sobotu 6. listopadu během slavnostního večera ceny za svoji uměleckou tvorbu. Vyhlášení výsledků 3. ročníku soutěže o Cenu Hieronyma Lorma proběhlo na Víkendové konferenci sdružení LORM ve Žďáru nad Sázavou za hojné účasti klientů, členů, dobrovolníků a přátel našeho sdružení. Celkem se nás ve Žďáru sjelo 75 účastníků a hostů.

Hlavní Cenu odborné poroty, krásnou dřevěnou sochu „človíčka“ za 1. místo v kategorii poezie, osobně a s velkým dojetím převzala paní Olga Opavská za svoji báseň *Vzestupy a pády aneb hledání cest životem*. Porota dále udělila v kategorii próza 1. místo paní Václavě Turkové za povídku s názvem *Co mi život vzal a také dal aneb pozvání na prohlídku neobyčejné pevnosti*. Vedle Ceny odborné poroty byla předána vítězům i Cena veřejnosti na základě hlasování, které probíhalo od poloviny září do poloviny října na webových stránkách www.lorm.cz. Největší počet elektronických hlasů v kategorii poezie získala opět paní Olga Opavská, v kategorii próza mělo u veřejnosti největší úspěch dílo s názvem *Kamarád* od paní Dagmar Proškové. Do elektronického hlasování přes internet se oproti předchozímu ročníku zapojil téměř dvojnásobný počet zájemců.

Na konferenci jsme zpřístupnili všechny přihlášené básně a povídky, které si mohli návštěvníci přečíst ve zvětšeném

černotisku a Braillově písmu. Výtvarné výrobky zde byly rovněž vystaveny a právě samotní účastníci akce rozhodli svým hlasováním o vítězi výtvarné soutěže. Veselý dřevěný domeček za 1. místo si s sebou domů odvezl pan Milan Koklar za kolekci originálních barevných šperků. V rámci doprovodného programu si účastníci vyzkoušeli tkaní na stavech a vyšívání vánočních přání.

Součástí sobotního dopoledního programu byla 9. Valná hromada o.s. LORM. Z celkového počtu 159 členů se jí účastnilo prezenčně 58 osob, korespondenčně 36 osob, celkem tedy 94 osob (59 % členské základny). Předsedou sdružení byl znovu zvolen pan Pavel Nepraš, ostatními členy Výkonné rady na další dva roky jsou Mgr. David Berenreiter, Ing. Pavel Daniel, Mgr. Irena Honzáková a paní Dagmar Prošková. Dozorčí rada byla zvolena ve složení Ing. Miroslav Küblbeck, paní Marie Tesková, Bc. Radim Řehůřek.

Na webových stránkách www.lorm.cz lze již najít fotografie šťastných autorů při přebírání cen spolu s vlastními literárními příspěvky a celkovými výsledky soutěže. Soutěž byla pořádána pod záštitou a za laskavé podpory Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška.

*Petra Zimermanová
ředitelka o.s. LORM*

Sdružení LORM vydalo odborného průvodce taktilním znakovým jazykem

Občanské sdružení LORM v úzké spolupráci s odborníky z Univerzity Palackého v Olomouci a Masarykovy univerzity v Brně vydalo na sklonku roku 2010 tištěný manuál s vloženým CD-ROMem určený pro výuku a studium taktilního znakového jazyka u osob s hluchoslepotou. Jedná se o metodickou pomůcku, která má doplnit všem zájemcům, současným i budoucím lektorům i uživatelům taktilního znakového jazyka důležité teoretické znalosti.

V textu lze najít odpovědi na tři základní otázky: *Co je taktilní znakový jazyk, Co je dobré znát, abychom se s ním dobře domluvili a Jak lze při komunikaci využít český jazyk.*

Manuál, který navíc obsahuje doporučení pro výuku a odkazy na odbornou literaturu, ocení především lektoři, kteří učí osoby s hluchoslepotou, jak si osvojit taktilní znakový jazyk. Součástí tištěné brožury je však i vložený multimedialní CD-ROM, který je určen i zájemcům se zrakovým postižením. „Na CD-ROMu je totožný text i odkazy na stejné doprovodné ilustrace, jaké jsou v tištěném manuálu, při jeho přípravě jsme mysleli na to, aby byl dobře uživatelsky přístupný pro osoby se zbytky zraku,“ přibližuje CD-ROM jeden z jeho autorů, Mgr. Jiří Langer, Ph.D. z Univerzity Palackého v Olomouci.

Tento metodický průvodce taktilním znakovým jazykem je vyústěním šestileté spolupráce mezi sdružením LORM a doc. PhDr. Evou Suralovou, Ph.D., PhDr. Mgr. Radkou Horákovou, Ph.D. a Mgr. Jiřím Langerem, Ph.D. Zatímco ve světě je taktilní znakový jazyk mezi hluchoslepými často používán, u nás s ním byli hluchoslepí seznamováni až v rámci tohoto projektu. Na začátku naší spolupráce v roce 2004 bylo hlavním cílem představit tento komunikační systém hluchoslepým zájemcům a uvést jej v České republice do života. V následujících letech pořádalo sdružení LORM pět týdenních pobytů zaměřených na výuku a konverzaci v taktilním znakovém jazyce, na svých pobočkách učilo hluchoslepé klienty komunikovat v dotekové podobě českého znakového jazyka a během této doby vydalo dva výukové CD-ROMy, určené k nabytí, rozšíření a procvičování si zásoby znaků. Po celou dobu jsme si však byli vědomi toho, že k výukovým CD-ROMům něco důležitého schází. Chyběl nám metodický průvodce, který by pomohl všem lektorům i uživatelům taktilního znakového jazyka doplnit si potřebné teoretické znalosti. Příprava manuálu sice zabrala nejvíce času, o co déle se však připravoval, o to více času měli jeho autoři na zkoumání a popsání zákonitostí tohoto jedinečného komunikačního systému hluchoslepých. Věříme, že všichni zájemci naleznou v tištěném manuálu nebo na CD-ROMu jak potřebné teoretické zázemí, tak cenné rady.

Manuál s CD-ROMem si lze objednat v Poradenském centru LORM Praha, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel/fax: 257 325 478, e-mailem na adrese kancelar@lorm.cz nebo

přímo ze stránek www.lorm.cz prostřednictvím webového formuláře. Cena je 100 korun, osoby s hluchoslepotou obdrží jeden výtisk zdarma.

*Petra Zimermanová
ředitelka o.s. LORM*

Pokračujeme v mediální kampani o červenobílé holi

Možná jste si letos v různých denících či magazínech všimli některého z našich edukačních inzerátů s červenobílou holí. V roce 2010 jsme díky vstřícnosti našich mediálních podporovatelů uveřejnili 39 inzerátů, což je zatím početní rekord. Jsme tomu samozřejmě rádi, protože naše kampaň přispívá k růstu povědomí o problematice osob s hluchoslepotou a navíc každý inzerát pro nás znamená okamžitý nárůst DMS.

Jako hlavní motiv našich inzerátů je vždy srovnání červenobílé hole s jinými druhy holí – a tak můžete vidět hůl golfovou, lyžařskou, hokejovou, hole pro nordic walking, valašku nebo tága.

Inzerovali jsme například v časopisech Sedm, Fajn život, Praktická žena, Vlasta, Story, Překvapení, Květy, Instinkt, Týden a Žena a život; v denících MF dnes, Lidové noviny a jejich magazínech – Magazín Dnes a Pátek LN.

Velkou zásluhu na naší vydařené kampani mají nejen vydavatelství, která nám velmi ochotně poskytují prostor (Bauer Media, Mediacop, Mafra, Sanoma Magazines), ale především Marek Valiček z agentury MuchoGusto, který nás zásobuje dobrými nápady a hlídá, aby inzeráty neztratily vysokou úroveň. Grafička Irena Šlachtová zase pohotově reaguje a nápady celého týmu upravuje do příslušné grafické podoby.

Všem spolupracovníkům a partnerům proto velmi děkujeme!

*Magdalena Radovnická
fundraiser*

Okénko do Brna

Zdravím všechny Lormáky a čtenáře Doteků!

Od Okénka do Jihomoravského kraje, to ještě v podání Evy Bernardové, už uplynul nějaký ten pátek a my tu máme podzimní čas i „nečas“. Ale věřím, že Vás hřejí vzpomínky na pěkně prožité léto s námi, například v Janoušově, na Benecku nebo v Nové Pace.

A co je tedy v Brně nového kromě unikátního orloje na náměstí Svobody? V létě jsem přebírala brněnskou, potažmo jihomoravskou pobočku a postupně jsem se seznámila se všemi klienty.

Léto také bylo ve znamení pobytů, takže až v září jsme v Brně opět zahájili pořádání klubů a klubových vycházek na téma „Poznáváme Brno a jeho okolí“.

Na klubových setkáních v září a v říjnu jsme vyráběli malované plátěné váčky na voňavou levanduli a povídali si o zážitcích z letních měsíců. Každý si domů odnesl voňavý, vlastní rukou malovaný a plněný sáček třeba pod polštář, aby se mu zdály krásné sny. A ti šikovní i dva – a šikovní jsou přece všichni!

První naše zářijová vycházka směřovala na výstavu „**Podzim u Mitrovských**“ věnovanou floristickým dekoracím a pořádanou, jak jinak, v letohrádku Mitrovských. Prohlédli jsme si, ale i osahali květinová aranžmá z podzimních květin. Poslechli si Vivaldiho skladbu „Podzim“ a paní Fučíková nás seznámila s historií letohrádku. Počasí nám přálo, a tak jsme si cestou užili i trochu podzimního sluníčka.

Druhý klub, říjnová vycházka, zavedla naše kroky ke kapucínům, do „Baron Trenck Gallery“ na výstavu „**Večerníčky a pohádky z Ateliérů Bonton Zlín**“. I na této výstavě jsme měli možnost detailně si osahat některé exponáty, a to především „z domácnosti“ známých večerníčkovských kutilů Pata a Mata.

A máme tu listopad. Na klubu jsme s předstihem vytvářeli vánoční přání pro naše sponzory. Použili jsme dvě techniky: vyšívání hvězdiček na papír a tisk různých vánočních motivů. Každý měl možnost vyzkoušet obě a vybrat si tu, která je mu bližší. Všichni tvořili s velkým západem a na přáníčkách je to také vidět! A teď jen najít pro ta překrásná dílka ty správné adresáty...

První listopadový víkend byl významný pro všechny Lormáky. Sešli jsme se v hotelu Jehla ve Žďáru nad Sázavou na konferenci a již 9. Valné hromadě, která byla současně vyvrcholením soutěže o Ceny Hieronyma Lorma. Všichni jsme s napětím očekávali výsledky. A sláva, pro Brno získala 3. místo v kategorii próza paní Dana Kubišová za povídku „Co mi život dal a vzal“. Radost jsme měli všichni a na Danu jsme patřičně pyšní, ale nejen na Danu, všichni, kdo byli ochotni nést svou kůži na trh, si zaslouží náš obdiv a úctu.

Druhý listopadový klub byl opět ve znamení poznávání. Tentokrát jsme měli navštívit výstavu uspořádanou k 80. výročí úmrtí operní pěvkyně Emy Destinové v letohrádku Mitrovských. Výstava připomíná největší úspěchy a slávu této naší světově proslulé umělkyně. Ale chybička se vloudila, bylo zavřeno. Tak jsme vyměnili poznávání památek a slavných osobností za akci „Kde v Brně vaří nejlepší kávu“. A první ochutnávku máme zdárně za sebou. V příjemném prostředí restaurace vedle letohrádku jsme si u kávičky popovídali o dojmech z konference a paní Emu Destinovou navštívíme příště.

Na závěr brněnského Okénka přeji všem čtenářům a klientům pohodový konec roku a další spoustu setkávání na různých akcích, které my, pracovníci o.s. Lorm, pro Vás s radostí připravujeme.

*Helena Jelínková
terénní pracovnice Brno*

Okénko do Liberce

Okénku z Liberce bych mohla dát nadpis „Okénko lásky“. Láskou na první pohled to totiž před více než rokem začalo a koncem července se nám narodila Anežka. Píši nám, protože na jednom loňském klubu byl přítomen i Amorek. Rozhodně tenkrát nespínal ani nelítal za bělásky, jak se zpívá v jedné písni od Spirituál kvintetu. Anežka se narodila Martině Plíškové a Honzovi Pobříslvi. Oba pomáhají při klubech, krásně zpívají a na jednom klubu v září to vypadalo jako při křtu. Zpívalo se a každý si malou pochoval. Láska mateřská nás obklopuje a na dalších klubech jsme ji

přidávali do tvorby dortů. Přesně podle receptu paní Olgy Trégrové, která nám jej také s velkou láskou připravila na pobytu v Nové Pace.

Každý měsíc proběhlo několik klubů, na kterých jsme se věnovali čtení o Heleně Kellerové i jiným osobnostem. Navštívili jsme prodejní výstavu vitráží. Technikou spojování barevných sklíček mědí, olovem nebo zinkem se vyrábí různé dekorativní předměty a šperky. Obdivovali jsme andělíčky, motýly, svícny, zvonečky a spoustu dalších krásných věcí pro radost. V myšlenkách na lásku k bližním jsme vybírali a nakoupili dárky. Inspirováni výstavou k rukodělné práci jsme se pustili do tvorby vánočních přání.

Za oknem padají první vločky sněhu s deštěm, vracím se ze vzpomínek. Máme před sebou v plánu další kluby, ovoněné Vánocemi, také přednášku pro studenty, kteří nám každý rok pomáhají se sbírkou.

V Liberci byla také otevřena půjčovna kompenzačních pomůcek pro sluchově postižené a v Jablonci nad Nisou pro zrakově postižené. Pomůcky jsou určeny pro krátkodobou výpůjčku ve chvíli, kdy ještě nemáte k dispozici vlastní pomůcku či vaše pomůcka byla poškozena nebo zničena. Pro držitele průkazů ZTP a ZTP/P byla zřízena služba sociálního automobilu k přepravě osob na území města Liberce, jízdné je 20 Kč. Zatím se jedná o zkušební provoz.

Konec roku bývá časem hodnocení. Stále jste aktivní a vím dobře, kolik úsilí a námahy vydáte k nacvičování, zkoušení nového. Do nového roku se dívám jako z hor do krajiny s cestami. Po které bychom se měli dát, záleží na nás samotných. S radostí vás budu opět po těch cestách doprovázet, tlumočit, objevovat a spojovat známé i neznámé.

Láskyplný a šťastný nový rok všem přeje

*Nada Tomsová
terénní pracovnice Liberec*

Okénko do Jindřichova Hradce

Vážení čtenáři,

s blížícím se koncem roku 2010 se mi do mysli vkrádá myšlenka bilancování. Co se nám povedlo i to, co bychom

mohli v nastávajícím roce udělat jinak, lépe...

Moc ráda bych se zamyslela nad našimi kluby. Když jsem si prohlédla seznam, byla jsem překvapena, co všechno jsme spolu zažili. Náš první klub nás zavedl do malebného městečka Třeboně, kde jsme zhlédli výstavu překrásných amarylisů. Potěšila mne Vaše hojná účast v městě Jihlavě, kde jsme si prohlédli tamní podzemí. Na klubu v Českém Krumlově jsme rádi přivítali milou návštěvu z Prahy a společně jsme navštívili muzeum voskových figurín i útrpného práva a také jsme se prošli zámeckou zahradou. Kdo z Vás má doma originální hrníček, který jsme společně malovali v keramické dílně Renaty Hulíkové? O letních prázdninách jsme se dozvěděli, jak náročné bylo dát do původního stavu překrásný zámek Emy Destinové ve Stráži nad Nežárkou. Velmi příjemná byla návštěva aquaparku v Jihlavě, snad ji zase někdy zopakujeme. S některými z Vás jsme se prošli kolem řeky Nežárky z vesničky Lásenice do Jindřichova Hradce. Mně osobně se velmi líbila naše návštěva v říši zvířat v jihlavské zoologické zahradě. Velkou radost mi udělal klub, kdy jste za mnou přijeli do Jindřichova Hradce, kde jsme společně navštívili Křížickou elektrárnu a výstavu tapisérií Marie Teinitzerové. Jak Vám chutnalo pivo z rodinného pivovaru v Třeboni? Náš poslední klub nás zavedl do kláštera dominikánů v Českých Budějovicích.

Několikrát jste mě přijeli navštívit do Poradenského centra v Jindřichově Hradci, kde jsme někdy jen tak poseděli, jednou za námi na milou návštěvu přišla Vaše bývalá terénní pracovníce Mgr. Eva Paulíková. Spoustu zajímavých informací jsme se dozvěděli od sociálních pracovníků Městského úřadu v Jindřichově Hradci. Do konce roku nás čekají další setkání, při jednom z nich se pokusíme vyrobit vánoční přáníčka pro naše sponzory.

Snad i v příštím roce se budeme společně těšit na sebe a naše společné aktivity!

Z Jindřichova Hradce Vás všechny zdraví

*Jana Radová
terénní pracovníce Jindřichův Hradec*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Jihlavská zoo na dlani

Byl krásný slunný den, který přímo vybízel k pobytu v přírodě. A právě tento den a náš lormácký klub byl věnován návštěvě jihlavské zoologické zahrady, která se nachází blízko náměstí v malebném údolí řeky Jihlávky.

Je zde možno vidět více než sto druhů zvířat. Kousek od vchodu na krásné louce se právě konala ukázka výcviku dravců. Po skončení ukázky jsme se vydali za dalšími zvířaty, z nichž nás zaujal hrošík nigerijský, který se koupal v bazénku a jeho kůže se nádherně leskla na sluníčku. Velký výběh měl nejmenší medvěd malajský.

Já jsem se nejvíce těšila na dvanáctou hodinu, kdy si pro nás přišla slečna, která pro nás připravila speciální program. Seděli jsme v jedné chýši africké vesnice s názvem Matongo. Nejprve se nás zeptala, zda všichni dobře slyšíme a pokud ne, že ráda přidá na hlase. Po obecných informacích o zoo nás čekalo malé překvapení, a to různá zvířátka. Všichni si mohli vzít na dlaň osmáka degu. Je to drobný hlodavec, který měří 15 cm a jeho ocásek také. Velmi krásnou jemnou srst měl králíček zakrslý, kterého jsem si ráda pochovala. Pak nám slečna vysvětlila, jak se liší morče, které se chová doma, a morče divoké. Já ho moc ráda nemám, protože mi připadá, že je takové nekomunikativní. Pak jsme si mohli sáhnout na drápky a ostruhy želvy, která byla nejtěžší ze všech a vážila devět kilo. Napřed se moc nehýbala, ale potom nám ukázala, že dovede být docela rychlá.

A co mě zaujalo nejvíce? Byli to plazi. Nejprve gekončík noční, který byl velmi pestře zbarven. Zajímavé je, že přebytečný tuk si ukládá na horší časy do ocasu. Jeho ocásek byl poměrně široký. Gekončík má jemné drápky, kterými se krásně držel na mém tričku.

Největší kamarád jsem byla s korálovkou, která se jmenovala Karel. Nejprve byl Karel trochu ztuhlý z čekání na nás, ale pak se ohřál a byl hodně aktivní, tak ho opět zavřeli do přepravky.

Poděkování za pěkný klub patří Janě Radové a samozřejmě zaměstnankyni zoo, která zodpověděla i naše zvědavé dotazy.

Marcela Peterková

Super výlet

Ráno nevypadalo příliš nadějně. Obloha zatažená a bylo dost studeno. Ale věrní Lormáci se nenechali odradit a přišli. Cíl našeho výletu byl zámeček Loučeň blízko Mladé Boleslavi. Je obklopen rozsáhlým anglickým parkem, ve kterém jsou rozmístěny labyrinty a bludiště. Zprvu jsme nevěděli, jaký je rozdíl mezi bludištěm a labyrintem, ale byli jsme poučeni, že labyrint má jen jednu cestu, která se různě klikatí, kdežto bludiště má i cesty, které nikam nevedou a je nutno se vracet a hledat na rozcestí jinou cestu.

A tak jsme se za doprovodu knížete Alexandra v dobovém oblečení vydali prozkoumat celkem deset labyrintů a bludišť – je to naše i evropská rarita. Neprošli jsme všechny labyrinty, to bychom tam museli být celý den, ale jejich podstatnou část. Některé jsme prošli celé, jiné částečně. Však jich bylo! Např. dlážděné bludiště, které je vystavěno z dlaždic dvou barev, palisádové, kde ale můžete cestu přerušit a vyjít některou z branek. Tam se moc dobře chodilo s holí, protože cesty byly široké a holí se snadno dosáhlo na obě strany. Kamenný labyrint, který je energeticky nejnabitějším labyrintem. Další zajímavý labyrint je světelný a při nočních prohlídkách je osvětlen 340 svítícími body na zemi. Další bludiště a labyrinty byly např. travnaté, provazové, pískovcové.

Když už naše nohy byly unavené, ještě zbývala síla v rukou a tu jsme využili na labyrintu prstovém, umístěném na straně velké sochy Minotaura, který střežil labyrint v Knóssu na Krétě – labyrint to byl dělaný právě pro Lormáky. Každý se snažil najít cestu prsty v půlmetrovém labyrintu.

Podle pověsti první labyrint postavil Daidalos pro krétského krále Minoa. Ten potom nechtěl propustit jeho ani jeho syna Ikara, aby nikde jinde na světě nemohl vytvořit

stejný. Protože se nemohli dostat z ostrova, volili cestu vzduchem. Daidalos vytvořil křídla z ptačích per. Podařilo se jim uniknout, ale Ikaros se vznesl příliš vysoko a slunce roztavilo vosk na křídlech, Ikaros spadl do moře a utonul. Daidalovi se podařilo přistát na Sicílii. A teď z antických bájí do reality.

Procházeli jsme krásným anglickým parkem s mnoha cizokrajnými stromy. Jeden z nich stojí na svahu před zámeckými okny, aby kníže mohl na jaře obdivovat jeho obrovské tulipánovité květy. Náš pan kníže – průvodce – nám zasvěceně vyprávěl o vegetaci v parku a přinesl vždy list nebo větvičku, abychom si ji mohli dobře prohlédnout a ohmatat. Stromy byly již v podzimních barvách a my jsme se nemohli na tu krásu vynadívat.

Po dobrém obědě v místní restauraci jsme se vydali na cestu domů.

Byl to opravdu vydařený výlet a doufám, že jej zopakujeme na jaře. Vždyť jsme tam zanechali ještě neprozkoumaná bludiště a labyrinty!

Stanislava Kníchalová

Vzpomínka na konferenci ve Žďáru nad Sázavou

Náš prodloužený víkend začal v Praze 5. listopadu, kdy jsme se sešli 4 hluchoslepí klienti LORMu a 2 sociální pracovníce na vlakovém nádraží. Cesta do Žďáru nám rychle ubíhala, na místo jsme dorazili v pořádku. Následovalo krásné setkání se známými a přáteli v hotelu Jehla.

Ubytovali jsme se, měla jsem dvoulůžkový pokoj s dcerou Boženou a svojí vodící fenkou Kánou. Zpoždění měly jen 2 cvičitelky asistenčních psů, z nichž jednu, paní Kateřinu Studenou, znám z doby, kdy byla moje Kána ve výcviku. Ale jejich předvedení pejsků a vyprávění stálo za to! Také jsme si mohli vyzkoušet poslušnost asistenčních pomocníků „na vlastní kůži“, bylo to krásné! Večer byl pro mě velkým překvapením, mohla jsem si prohlédnout vystavené fotky a zvolit nejpovedenější ruční výrobek ve výtvarné soutěži

o Cenu Hieronyma Lorma, bylo jich tu opravdu mnoho. Poseděli jsme u skleničky bílého vína, bylo to moc příjemné.

Ráno následovala procházka s Kánou, od 9 hodin proběhla Valná hromada.

Odpoledne jsme se vydali na hodinovou procházku, kterou jsme ukončili na náměstí v cukrárně a odměnili se zmrzlinovým pohárem. Po návratu nás čekaly ruční práce, tkaní a výroba práníček. Milé bylo večerní posezení a tanec. Musím pochválit bohaté pohoštění.

Další den jsme si zopakovali procházku a zhlédli fotografie za uplynulé 2 roky činnosti LORMu. A víkend končil odjezdem z hotelu na nádraží a vlakem zpět do Prahy. Domů do Heřmanova Městce jsem dojela unavená, ale šťastná.

Byla jsem moc spokojená ve společnosti Lormáků, stejně jako Kána, která má také ráda kolem sebe společnost dobrých lidí.

Budeme se těšit na příští rok na LORMOLYMPIÁDU 2011!

Marie Biedermannová

Viribus unitis neboli spojenými silami

Žďár nad Sázavou, v hotelu Jehla, 5.–7. listopadu 2010

Bylo nebylo?

Opravdu, ale opravdu se uskutečnilo mimořádné setkání zrakově a sluchově postižených, kteří hledají cesty jak se spojit, informovat se vzájemně o svých problémech, pocitech a především poděkovat všem, kteří nám věnovali svůj čas a vyslovili naději, že za dva roky se můžeme těšit na další setkání a... doufat, že o ty dva roky zmoudříme.

**Doteky na dlani a krátké setkání –
málokdo tuší, co zbylo nám v duši –
že s nadějí čekáme – kdy se zas setkáme.**

Olga Opavská

V každé roční době, v každém počasí

V letním čísle Doteků mi mamka mimo jiné přečetla o práci terénních pracovníc, kde píše i naše Zuzka Krajáková. Má pravdu, že zná náš kraj v každém ročním období, ale já bych řekla, že v každém možném i nemožném počasí.

U mě ve Stračově je opravdu často. Vždy se těším na nějaké zprávy o klientech, o rekondičkách, co a jak na které probíhalo, ale hlavně se snaží, jak vylepšit naši situaci.

Například sehnat červenobílé francouzské hole. Měly jsme s mamkou skládací, ale již na ně nebyl stoprocentní spoleh. Tyto, co sehnala Zuzka, jsou opravdu pevné, spolehlivé, ale hlavně pro mamku. Moji stabilitu vyrovnává mamka, to je nejspolehlivější opora, co znám.

Nyní mám problém se sluchem. Hlavně při poslechu televize a všude tam, kde hovoří více lidí. Zuzka přijela se sluchadly, ale my neměli k nim přizpůsobenou televizi. Po týdnů přijela přímo s pracovníkem, který vše odborně seřídil a světe, div se, sluchadla mi nevyhovují, jak bych si přála. Nevím, čím to je, Zuzku slyším, rodiče taky a přestože si sluchadla mohu seřídít, slyším jen něco. Největší problém je asi hudba v mluveném slově. Takže Zuzka cestovala se sluchadly zase zpět.

Čeká mě návštěva na ušní klinice, a to nám pomůže opět Zuzka v překonání dlouhého čekání jak v pořadí, tak na sanitku. Je opravdu trpělivá, jinak by to s námi snad ani nevydržela.

Je to smutné, ale i takto vypadá práce terénní pracovníce. Zuzko, moc děkujeme a přejeme hodně zdraví na všech cestách jak pracovních, tak soukromých.

Když již píši do Doteků, tak bych ráda poděkovala všem za krásné pozdravy z rekondiček i cest soukromých. Ráda si opráším vzpomínky, ale musím přiznat, že hodně klientů neznám a z toho roku 1993, kdy jsme se sešli v Berouně, nás dost ubylo. Přesto velký dík, že o sobě stále víme. Všem přeji pevné zdraví a do sychravého podzimu hodně sil!

Srdečně zdraví

Jitka Menclová s mamkou

V ohrožení života

Zažívám při procházkách se svojí asistenční vodící fenou Kánou spoustu krásných zážitků. Na procházky chodím pravidelně, ale to, co se mi přihodilo dne 16. 10. 2010 před obědem nepřeji nikomu, byl to hrozný šok.

Šly jsme s Kánou v Heřmanově Městci trasu, kterou chodíme dost často, a tu z ničeho nic, bez varování, se k nám přiřítily dva zuřiví němečtí ovčáci. Opravdu byli moc velcí, ještě teď při vzpomínce na to mě jímá hrůza. Vrhli se na nás, měla jsem strach, že mi Kánu roztrhají, přemohla jsem se a pustila do boje. Svoji holí jsem kolem sebe mlátila, abych uchránila zdraví své i Kánino. Křičela jsem, ale nikdo mi nepomohl. Ani nevím, jak dlouho ten útok trval, připadalo mi to jako věčnost. Ještě dlouho potom jsem se třásla, až doma jsem se trochu uklidnila. Ale to zděšení, že Kána je na 3 místech potrhána! Vůbec jsem nevěděla, co mám dělat, bylo mi jasné, že Kána potřebuje rychle ošetřit lékařem.

Zavolala jsem tlumočnici, která zajistila veterináře, zavolala policii a domluvila se s výcvikovým centrem Helpes.

Pan doktor Kánu ošetřil, otevřenou ránu zažil, dostala injekci antibiotik na další týden. Ošetřovala jsem ji 14 dní, první dny byly nejhorší, teplotu jsem jí musela kontrolovat 2x za den, první noc měla velké bolesti. Byla jsem smířená s tím, že mi další dny pomůže asistentka, která mě doprovázela místo Kány. Kána měla nařízený klid a venčení jen krátké a na vodítku. Další týden jsem s tlumočnicí navštívila policii, kde jsem se však dozvěděla, že majitel psů, které jsem bezpečně policii v den napadení identifikovala, zpochybnil, že to byli jeho psi.

Byla jsem v šoku, jsem těžce zrakově a sluchově postižená, byla jsem sama ohrožena na zdraví a životě, přesto se majitel psů, kteří mě napadli, snaží ze sebe setřást odpovědnost a nechce nést následky své nedbalosti a nedokázal zajistit bezpečnost na veřejnosti pro další lidi a psy.

Vodící pes má hodnotu 200 000 korun, dnes se ještě neví, jestli to na Káně nezanechá takové následky (těmi následky je myšleno, že fena by se mohla začít panicky bát psů nebo na ně ze strachu útočit), že by nemohla nadá-

le být využívána jako vodící pes. Protože pak by mohla postiženého ohrozit na životě.

Vzhledem k tomu, že jsem člověk s těžkým kombinovaným postižením, je pro mě můj vodící pes naprosto nepostradatelný.

Marie Biedermannová a Kána

Jak se rodila československá koruna

Dne 28. října 1918 vzniklo Československo. Ale zdaleka ještě ne československá měna. Platily nadále rakouské koruny. Banka rakousko-uherská chrlila přes protesty spousty nových bankovek a tím znehodnocovala měny nových států. Kolovalo 37 miliard zkažených rakouských korun. Co s tím? Kdo se stane lékařem měny nové ČSR? Uprostřed války seděli ve vídeňském kriminále s rozsudkem smrti dva členové české Mafie, národní demokraté Karel Kramář a Alois Rašín. Jejich osud ležel v rukou staříckého mocnáře Františka Josefa I. Ten ráčil roku 1916 zemřít a jeho nástupcem na císařském trůně se stal Karel I. A ten jim nejprve změnil smrt na vězení a konečně jim dal amnestii. Oba se vrátili domů a ihned pokračovali v činnosti v Mafii. Po válce se stal Kramář prvním předsedou vlády a Rašín prvním ministrem financí. Jeho hlavním úkolem bylo oddělit českou měnu od rakouské a snížit množství oběživa. První úkol mělo splnit okolkování rakouských bankovek a druhý povinné stažení části bankovek. Chtěl při kolkování odebrat 80 % bankovek, ale to mu finanční výbor parlamentu zamítl. Slevil tedy na 60 %, i s tím neuspěl, nakonec mu schválili 50 %.

Kolkování bankovek bylo provedeno v týdnu od 3. do 9. března 1919, na Slovensku do 19. března. V noci z 25. na 26. února byly po celé délce obsazeny hranice vojskem a všechna doprava osob i zboží zastavena. Malé jedno- a dvoukorunové bankovky se nekolkovaly, platily volně dále. Za okolkování byl vybírán jednocentní poplatek. Na 10 K byl lepen kolek za 10 h, na 20 K za 20 h, na 50 K za 50 h, na 100 K za 1 K a na 1000 K byl vytisknut

kolek za 10 K. 50 % peněz bylo zadrženo a za ně vydána nucená jednocentní státní půjčka.

Akce neměla očekávaný výsledek hlavně proto, že občané předem co nejvíce peněz utratili. Navíc kolovala spousta falešných kolků. Starší občané to pamatují před měnovými reformami v letech 1945 a 1953. Tak výměnkář koupil sto souborů dopisních papírů, sedmdesátiletá stará panna nakoupila za 150 K ochranných prostředků, skoupá dáma koupila 30 tahacích panáků, kupovaly se do zásoby i rakve, ochotně se platily daně. Otázkou bylo, jak se má nová měnová jednotka jmenovat. Návrhů bylo dost: lev, denár, groš, hřívna, dolar, frank, rašín, místo haléřů slotiny, káňata, nejvíce šancí měl sokol. Nakonec zůstalo u korun a haléřů. Naši sudetští Němci nebyli rádi v Rakousku, vždy tíhli víc k Německu, tím spíše nechtěli do Československa. Proto odmítli ke své škodě předat peníze ke kolkování, chtěli založit Deutschböhmen (německé Čechy) a zůstat raději pod Rakouskem. Všechny bankovky přerazili přetiskem „Deutschösterreich“ (německé Rakousko) a doufali ve Versailleskou smlouvu. Tato akce jim však nevyšla, spadli do neoblíbeného Československa. Hlavní devizou Rašínovou bylo maximální šetření (historie se opakuje!), vyrovnaný státní rozpočet (co tomu říkáte, naše nynější vlády?), razil heslo „Za práci pro národ se neplatí“ (páni poslanci, toto si několikrát přečtěte!). Když legionáři požadovali odškodnění za službu vlasti, Rašín je příkře odmítl. Stal se nejnenáviděnějším ministrem, přestože energicky zabránil inflaci a silná československá koruna za první republiky je jeho dílem. Kramář a Rašín sice unikli rakouské oprátce, ale čekaly je atentáty Čechů. Kramáře zachránila naditá prkeňnice, zadržela střelu útočníka a Kramářovi se nic nestalo. Mnohem hůře dopadl Rašín. 5. ledna 1923 ráno, vycházející z domu, byl střelen do zad. Kulka uvízla v páteři, poranila míchu. Rašín hned vyslovil domněnku, že pachatelem byl legionář. Nebyl. Pachatelem byl mladík, při výslechu se prohlásil za anarchokomunistu. Rašín zemřel 18. února 1923. Pachatel byl odsouzen k 18 letům těžkého žaláře, poněvadž spáchal svůj čin v době, kdy mu nebylo ještě 20 let.

ROZHOVOR

Chce to pořád se něco učit

V česko-moravsko-slezském dolíku uprostřed Evropy se pro Nizozemsko vžil víc název Holandsko, i když mezinárodně uznávaný je ten druhý. Tuhle zemi důvěrně zná **Mgr. Jiřina Holeňová**. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy absolvovala v r. 1991 z němčiny, o dva roky později z nizozemštiny – a právě z tohoto jazyka překládá. Taky spolupracuje se sdruženími Okamžik a LORM. Stihne a dokáže obdivuhodně hodně...

Někteří nevidomí říkají, že z hlasu člověka, který je oslovil, poznají nejen jeho povahu, ale třeba i záměry. Pohládl vás dnes někdo hlasem?

Ano, dnes bylo těch pohlazení hned několik. Ve sdružení Okamžik jsme měli celotýmovou poradou, tak jsem si ta různá pohlazení mohla pěkně užít. No a teď se mi s vaší otázkou zase vynořila a já si je vychutnala ještě jednou. Děkuju za tuto možnost.

Vy jste se ale nenarodila jako slepé dítě...?

Ne, viděla jsem na jedno oko do patnácti, tak jsem si mohla vytvořit vizuální představy o světě, vnímat svět v barvách. Byla jsem „vizuální typ“. V barvách si dodnes představuju věci, které mě zajímají.

Byla nějaká hranice, kde jste už odmítala pomoc rodičů urputným: Já sama...?

No, já tu pomoc odmítala skoro pořád. Maminka se o mě dost bála a nechtěla mi různé věci dovolit. Ale já jsem potřebovala zjistit, co beze zraku zvládnou a co ne. Jen mi to urputné „já sama“ nějak zůstalo. Většinou mi ale bylo spíš ku prospěchu.

v tomhle věku si přejí vnímat obdivné pohledy spolužáků, kamarádů...

Patnáctiletá slečna se snažila brát ztrátu zraku na vědomí, jen když to bylo nezbytně nutné. Chtěla hlavně dělat, co ji bavilo. Číst, poslouchat hudbu, tehdy hlavně Beatles. Měla za to, že obdivné pohledy jí mohou být ukradené.

Věděla jste před rozhodnutím studovat, co vás čeká?

Byly už tehdy na gymnáziu učebnice v Braillově písmu?

Co mě čeká, jsem spíš jen matně tušila. Psaní poznámek při přednáškách na Pichtově stroji pro nevidomé, možná nahrávání přednášek na magnetofon. Byla z toho ta druhá možnost, stroj by prý hlukem rušil, jak mi řekl jeden nevidomý vyučující na univerzitě. A já to tehdy vzala za bernou minci. Učebnice v Braillově písmu tehdy na gymnáziu k dispozici nebyly, takže jsme se učili z poznámek napsaných při hodinách na Pichtově stroji nebo ze zvukových knih načtených na magnetofonových páscích či na kazetách.

Nevidomého studenta na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy si představuju jako štvance řešícího denně problém, jak si zapamatovat přednášky a najít někoho, kdo mu načte spousty skript...

Ano, skutečně jsem si připadala jako štvanec, často jako „naštvaný“ štvanec, protože jsem vlastně dělala dvojí práci. Seděla na přednáškách a nahrávala je, no a na koleji si z nahrávek dělala poznámky. K tomu jsem pořád sháněla někoho, kdo by mi načetl různé materiály na další seminář nebo nějaká ta skripta. Hodně mi pomáhali rodiče a měla jsem dost štěstí i na spolužáky.

Poskytovala fakulta nějaké technické pomůcky?

Pokud vím, tak ne.

Zvolila jste kombinaci němčina – nizozemština. Co vás přivedlo k jazyku země větrných mlýnů a mateřštině malíře Rembrandta?

K nizozemštině jsem přišla dost náhodou. Před rokem 1989, tedy před revolucí, byly takzvané pevné jazykové kombinace. Já mohla volit mezi angličtinou a švédštinou

a němčinou a nizozemštinou. No a na oboru překladatelství – tlumočnictví byla možnost studovat různé takzvané velké jazyky, například němčinu či angličtinu s ruštinou. Ruštinu jsem studovat nechtěla, němčiny jsem měla na gymnáziu více než angličtiny, a to rozhodlo. A tak jsem místo překladatelství a tlumočnictví začala studovat moderní filologii.

Stačí umět dobře nějaký jazyk, aby byl člověk dobrým překladatelem nebo tlumočnickem?

Určitě nestačí. Kupodivu záleží hodně na tom, jak zvládáte svůj jazyk mateřský. Důležité je hodně číst v mateřštině i v jazyce, z něhož překládáte, hodně poslouchat rozhlas, dívat se na televizi. Chce to pořád se něco učit.

Soupeříte na „pracovním trhu“ s velkou konkurencí? Kolik je u nás překladatelů z nizozemštiny?

Konkurence tu jistě je, kolik je překladatelů z nizozemštiny, přesně nevím. Soupeřím hlavně s časem, někdy s počítačem. Komerční překlady musejí být většinou velmi rychle, to na překládání literatury bývá času víc.

Jeden váš nevidomý kolega pracuje tak, že z přehrávače přes sluchátka „nabírá“ text v originále a souběžně namlouvá překlad do diktafonu. Jakou techniku využíváte vy?

To je tlumočnická technika. Já používám tu klasickou překladatelskou, tedy dvě okna ve Wordu a přepínání mezi „zdrojovým“ textem a textem „cílovým“, který píšu do druhého dokumentu. Často to dělám na dvou počítačích, abych se nemusela pořád přepínat mezi okny. K tomu patří ještě hledání na internetu, nějaký ten otevřený slovník. Jde to tedy pomaleji než překládání do diktafonu, ale zase si rovnou dělám grafickou úpravu textu.

Ve vaší bibliografii překladů vidím povídky, ale taky encyklopedii hudebních nástrojů, román i titul Bernský salašnický pes. Vybíráte si práci sama, nebo musíte čekat, až si překlad nakladatelství objedná?

Obojí. Pokud bych to měla zevšeobecnit, tak populárně

naučné knížky jsem překládala na objednávku nakladatelství a beletrii jsem si vybírala sama a nakladatelstvím ji nabízela.

Kolik knih se díky vám dostalo k českým čtenářům?

Jé, to abych to spočítala... Zatím celkem devět.

To je úctyhodný počet! A navíc už od roku 2006 spolupracujete s LORMem. Čím po vás tohle sdružení takřikajíc seklo drápkem?

První seknutí drápkem bylo seknutí v podobě účasti v porotě literární soutěže Hieronyma Lorma. Měla jsem již zkušenost s porotcováním v literárních soutěžích pořádaných sdružením Okamžik. No a po prvním ročníku soutěže se drápek zasekl – soutěž byla velmi dobře organizačně připravena, měla část, kdy veřejnost mohla hodnotit příspěvky na internetu, příspěvky byly velmi obohacující.

Od prvního ročníku téhle literární soutěže jste členkou poroty, stejně jako při soutěžích osob se zrakovým postižením, které pořádá sdružení Okamžik. Mají obě něco společné?

Asi by se toho našlo víc, ale pro mě je to reflexe života s postižením. Příběhy bývají více či méně autobiografické a často velmi působivé. A to je past pro hodnotitele soutěže, protože ho vtáhne příběh a jeho literární zpracování začne hrát nevýznamnou roli.

Můžete srovnat životní podmínky hluchoslepých v Česku a třeba právě v Nizozemsku?

V roce 1998 jsem tlumočila mimo jiné i v Sint Michielsgestel – zařízení pro hluchoslepé. Byli tam i lidé s přidruženým, například mentálním postižením. Nejvíce na mě zapůsobil respekt pracovníků zařízení ke klientům. Prohlédnout si pokoj klienta jsme mohli jen s jeho souhlasem.

Jste vdaná. Jakým dopuštěním došlo k tomu, že se potkali nevidomá tlumočnice a matematik?

Kdoví, snad nějakým vyšším úradkem. Muž právě

potřeboval informaci od někoho nevidomého, jak se dají studovat jazyky na vysoké škole, a kdosi mu dal kontakt na mě. Měl v tehdejší NDR nevidomého kamaráda, který chtěl studovat jazyky. Jednou mi přivezl z NDR nějaké knížky v Braillově písmu, pak něco zapomněl na koleji, kam mi je přinesl... pozval mě na koncert...

Sluch tehdy nezklamal signálem, že před sebou máte spolehlivého mužského...!

Sluch mohl hlavně za to, že jsem se brzy zamilovala a moc jsem tedy na jeho signály nevěřila. Pořád jsem se snažila mít rozum, ale nešlo to. Tak jsem si ověřovala tu spolehlivost během našeho vztahu.

Jen maličko upravené rčení tvrdí, že hlad je nejlepší kuchař, manžel nejhorší. Jak si Holeňovi rozdělili domácí práce?

Úplně tradičně – vařím já. Nakupujeme společně nebo vysílám muže na nákup vybaveného seznamem a mobilním telefonem, pro případ nerozhodnosti, co koupit. Do takzvaných „mužských prací“ se moc nehrnu, zvládám pouze vyměnit hadici u sprchy.

Před pěti lety jste v rozhovoru uvedla, že ráda paličkujete. Mám slušnou představivost, ale vidět vás, jak z nití tvoříte nový obrázek krajky, je nad moje schopnosti! Kde jsou hranice vašich dovedností?

Paličkování mě moc bavilo, ale je to činnost, při níž člověk potřebuje asistenta – na výrobu reliéfních podvinků, to jest nákresů pro paličkování obrázků. A tak teď místo paličkování zkouším zas pracovat trochu s hlínou v Hmateliéru sdružení Okamžik.

Čím je hlína pro vás přitažlivá?

Asi tím, jak je na jednu stranu tvárná, ale na stranu druhou bývá i nepoddajná, konečný tvar vám nedá zadarmo. A taky tím, že mě učí nelpět na představách o výsledném tvaru. Ale i tím, že občas nějaký tvar dodržet musím.

Končí rok, je čas bilancování. Asi všichni známe den blbec, kdy ženy se chodí léčit něčím sladkým do cukrárny a chlapi do hospody rumem. Čím léčíte bolavou duši vy?

Já na sladké moc nejsem, na rum už vůbec ne. Většinou si dám nějaký dobrý čaj nebo dvě deci, pustím si nějakou pěknou hudbu.

A naopak – urodilo se letos hodně dnů, kdy jste byla bezvýhradně šťastná?

Poslední dobou žiju dost rychle, tak mi možná nějaký z těch dnů proklouzl mezi prsty a čeká jen, až se vynoří ve vzpomínce a já si ho užiju naplno. Ale hodně šťastná bývám v přírodě, hlavně na horách, v lese, letos třeba u moře v Bretani.

Za rozhovor děkuje

Jan Nouza

PRÁVNÍ PORADNA

Všechny důchody se od 1. ledna 2011 zvýší

Od lednové splátky roku 2011 se zvýší všechny důchody z českého důchodového systému. Tedy řádné i předčasné důchody starobní, důchody pro invaliditu prvního, druhého i třetího stupně, vdovské, vdovecké a sirotčí důchody. V září o tom rozhodla vláda nařízením č. 281/2010 Sb.

Základní výměra důchodu, která je společná pro všechny druhy důchodů, se zvýší z 2 170 Kč na 2 230 Kč měsíčně (o 60 Kč). Procentní výměra důchodu, která je individuální a zjednodušeně řečeno závisí na výši příjmů a dobách důchodového pojištění, vzroste o 3,9 %. Navýšení procentní výměry se týká všech důchodů přiznaných před 1. lednem 2011.

Příklad valorizace starobního důchodu:

Pobírá-li v roce 2010 důchodce starobní důchod například 11 216 Kč, tvoří ho základní výměra 2 170 Kč a procentní výměra 9 046 korun. Od lednové splátky důchodu v roce 2011 se základní výměra zvýší o 60 Kč na 2 230 Kč, procentní výměra se zvýší o 3,9 %, tj. o 353 Kč (částka zvýšení se vždy zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru). Celkem tedy důchod vzroste o 413 Kč. Po valorizaci tak bude náležet starobní důchod ve výši 11 629 Kč měsíčně.

O zvýšení důchodu není třeba žádat. Úpravu provede Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) automaticky a všichni poživatelé důchodů obdrží oznámení o zvýšení důchodových dávek. Osoby, kterým důchod vyplácí v hotovosti Česká pošta, s. p., dostanou oznámení současně s výplatou zvýšených důchodů za leden 2011. Pokud je zasílán důchod na účet klienta v bance, dostane oznámení poštou jako běžnou listovní zásilku na adresu, kterou má ČSSZ v evidenci; zvýšený důchod mu bude připsán na účet v lednu 2011.

Nařízením č. 282/2010 Sb. vláda rozhodla, že se od ledna 2011 zvýší o 3,9 % také dva druhy příplatků k důchodu. Jedná se o příplatek k důchodu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění pozdějších předpisů, a dále podle zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, ve znění pozdějších předpisů.

Naopak zvýšen nebude zvláštní příspěvek k důchodu podle zákona č. 357/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů – tato dávka byla valorizována od ledna 2010. Více o tzv. odškodnění na <http://www.cssz.cz/cz/odskodneni/>.

Valorizace důchodů se týká také tzv. dílčích důchodů, které byly přiznány podle koordinačních nařízení Evropské unie nebo podle příslušné mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení. V tomto případě se základní výměra dílčího důchodu zvýší rovněž, pouze však o poměrnou část z 60 Kč (odpovídající poměru české doby vůči celkové době).

Procentní výměra, která rovněž odpovídá příslušnému poměru, se zvýší o 3,9 % své hodnoty.

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, Helpnet

Sociální příplatek pro OZP v roce 2011

V rámci úsporných opatření navrhovali zákonodárci od roku 2011 mimo jiné úplné zrušení sociálního příplatku v rámci dávek státní sociální podpory. Balíček úsporných opatření byl nakonec schválen a podepsán prezidentem s pozměňovacím návrhem, který se týkal ponechání sociálního příplatku pro rodiny se zdravotně postiženým dítětem, prozatím do konce roku 2012. Rodinám se zdravými dětmi bude sociální příplatek vyplacen naposledy za měsíc prosinec 2010. O zániku nároku od 1.1. 2011 zašle úřad práce rodině sdělení.

Bližší informace o podmínkách ponechání sociálního příplatku: Nárok na sociální příplatek nadále mají rodič/e pečující alespoň o 1 nezaopatřené dítě, které je dlouhodobě nemocné, dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené, anebo je-li alespoň 1 z rodičů pečujících o nezaopatřené dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižený nebo je nezaopatřeným dítětem, které je dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné. Ve výše uvedených případech sociální příplatek náleží i po 31. prosinci 2010 podle právní úpravy platné přede dnem 1. ledna 2011, nejpozději však do 31. prosince 2012.

Zdroj: Vozíčkář

Změna u Českých drah – zvýhodnění držitelů průkazů ZTP a ZTP/P

Dnem 12. prosince 2010 vstupují v platnost nové Smluvní přepravní podmínky Českých drah. Byla akceptována iniciativa SONS přijetím ustanovení, které umožňuje držitelům průkazů ZTP a ZTP/P zakoupení jízdního dokladu (jízdenky)

ve vlaku i při nástupu v „obsazené“ stanici bez manipulační přírážky. Jízdenku lze tedy zakoupit u průvodčího za hotové i „předplacenou“ In-kartou. U vlaků kategorie SC s povinnou rezervací místa tuto službu pochopitelně využít nelze.

Zdroj: Helpnet

ZDRAVÍ

Příčiny hluchoslepoty: Marshallův syndrom

Marshallův syndrom (MS) je velmi vzácná genetická porucha, která postihuje ženy i muže ve stejném poměru. Je způsobena abnormalitou kolagenu, který je klíčovou součástí pojivové tkáně.

MS byl poprvé popsán lékařem D. Marshalllem v roce 1958. Toto onemocnění je nejvíce patrné v obličeji postižených jedinců. Mezi hlavní znaky patří nahoru obrácený nos, plochý nosní most, malá brada, která může způsobovat i problémy s jídlem a dýcháním, protože v ústech pak není dost místa pro jazyk. To souvisí i s častými abnormalitami patra. Oči jsou od sebe široce odsazené, což působí dojem, že jsou větší, než je tomu obvyklé. Tyto obličejové formace dávají výraz dětského vzhledu. Horní část lebky je neobyčejně silná a mohou se v ní objevit sedimenty kalcia (vápníku). V dětství mají jedinci s MS často velmi ohebné klouby, které ovšem mohou z důvodu jejich nadměrné pohyblivosti začít později bolet. Kromě toho se u nich může brzy objevit osteoartrtida (zánět kostních kloubů), především v kolenou.

U jedinců s MS se mohou dále vyskytovat:

- **Oční choroby** – myopie (krátkozrakost), katarakta (šedý zákal), glaukom (zelený zákal) a odchlípení sítnice.
- **Sluchové poruchy** – mohou být středního až středně těžkého stupně, často jim předcházejí záněty středního ucha, které se objevují u dětí již ve věku tří let.

Čtyřicet let po objevu tohoto syndromu doktorem Marshalllem někteří lékaři argumentovali, že MS je vlastně podmnožinou Sticklerova syndromu (viz Doteky č. 39), který je častější genetickou poruchou, neboť jedinci s těmito syndromy mají podobné rysy obličeje i příznaky. Nicméně jiní odborníci se proti tomuto názoru stavějí a tvrdí, že tyto dva syndromy je nutné odlišovat, neboť některé jejich symptomy se nepodobají. Např. většina jedinců se Sticklerovým syndromem (SS) má šedý zákal, zatímco tento problém se u jedinců s MS vyskytuje mnohem méně. Naopak ztráta sluchu středně těžkého nebo těžkého stupně se vyskytuje mnohem častěji u jedinců s MS než u jedinců se SS, u kterých je sluch většinou normální.

Genetické výzkumy prováděné v letech 1998 a 1999 potvrdily, že obě strany měly pravdu. Existují jasné genetické rozdíly mezi těmito dvěma syndromy, ale mohou se i překrývat.

Diagnóza je založena na charakteristických vlastnostech MS, stejně jako na raném nástupu závažných zrakových a sluchových chorob. A protože MS je autozomálně dominantní onemocnění, mohou lékaři brát na vědomí charakteristický vzhled biologického rodiče postiženého dítěte. Na tento syndrom neexistují žádné diagnostické testy.

Specifická léčba MS neexistuje, ale jsou určitá doporučení, která mohou pomoci s prevencí nebo s včasnou identifikací některých problémů. U dětí s tímto syndromem by měl být jejich sluch pravidelně vyšetřován, neboť ztráta sluchu se může objevit až v dospělosti. Dále jsou pro postižené jedince důležité pravidelné návštěvy oftalmologa, neboť léčba krátkozrakosti, odchlípení sítnice či šedého zákalu může být efektivnější při včasné identifikaci. Na postižení kloubů se zaměřují ortopedové.

Marta Zemanová

HAF

Psi ve službách handicapovaných (8. část)

Canisterapie je léčba pomocí psů

Se slovem canisterapie se v současné době setkáváme poměrně často a lze jej přeložit jako léčení pomocí psa. Na první pohled se může zdát, že jde také o signálního nebo asistenčního psa, jeho uplatnění je však zcela odlišné a s klasickým výcvikem například vodícího psa nemá nic společného. Canisterapii lze bez nadsázky definovat jako léčebný způsob, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka. Terapie s živými psy klade důraz především na řešení problémů psychologických, citových a sociálně-integračních a vliv na fyzické zdraví člověka je u ní druhotný. Uplatňuje se zejména jako pomocná psychoterapeutická metoda při řešení různých situací v případě, že jiné metody selhávají. Týká se to hlavně pacientů, kteří obtížně komunikují, například citově deprivované děti, jedinci s autismem a osoby s tělesným i mentálním postižením. Dále má canisterapie velmi dobré výsledky v logopedické a rehabilitační praxi, při výskytu apatie, u dlouhodobě nemocných dětí nebo jako součást komplexní léčby pro staré lidi apod.

Canisterapeuti jsou dobrovolníci, kteří ve svém volném čase se svými psy navštěvují různá zdravotnická nebo ústavní zařízení, kde se nacházejí děti nebo dospělí, kteří trpí psychickými poruchami, depresemi, jsou tělesně postižení nebo se cítí opuštění a smutní. Již pouhým kontaktem se psy dochází většinou u těchto lidí k pozitivním změnám. Nejčastěji se k tomuto účelu využívají labradorští, zlatí nebo flat coated retrívři, je však možné použít jakékoliv plemeno, dokonce i křížence. Pro lidi s alergickou reakcí na zvířecí srst je v některých případech možné využít ke canisterapii i bezsrstá plemena psů, jakými jsou mexický a peruánský naháč, čínský chocholatý pes (labutěnka) nebo americký bezsrstý teriér.

V dětských domovech jsou umístěny děti, které se hůře vyrovnávají s životem bez rodičů. Psa mnohdy berou jako kamaráda, který je má rád takové, jaké jsou, můžou si s ním

hrát a přitulit se k němu. Děti mohou dále pomáhat s péčí o pejska a to vede k vytváření pocitu odpovědnosti, ale také zvyšuje sebevědomí a dochází tak k rozvoji jejich osobnosti. Canisterapeuti nenásilnými a spontánními způsoby vytvářejí různé hry tak, aby tyto děti co nejvíce poznaly psy a věděly, jak se o ně starat a jak se k nim chovat. V domovech důchodců návštěvy psů působí jako příjemné zpestření jednotvárného dne. Staří lidé totiž často vzpomínají na své psy a i ti, kteří nechtějí běžně hovořit, vyprávějí příběhy ze svého života, když ještě měli svého čtyřnohého přítele. Tito lidé jsou často odkázaní na ústavní péči, cítí potřebu na něco se těšit a návštěvy psů jsou pro ně příjemným rozptýlením. Poněkud odlišná terapie se aplikuje v ústavech pro mentálně nebo tělesně postižené. Zde pes tvoří netradiční součást rehabilitace, protože napomáhá procvičování některých částí těla. Je těžké, někdy až nemožné přimět postižené dítě, aby procvičovalo svaly na ruku, ale stejné dítě bez pobízení hází psovi míček a natahuje ruku, aby ho pohladilo. Děti s velkým pohybovým omezením se dokážou za psem i plazit nebo lézt po čtyřech, aby se ho alespoň dotkly. Velmi významnou a prospěšnou metodou je v těchto případech polohování se čtyřnohým pomocníkem.

Psi musí nejdříve složit zkoušky, zaměřené na jejich povahu a společenskou přizpůsobivost. Základními prvky canisterapeutického psa jsou především hlazení a mazlení. Obojí musí takový pes vydržet dlouho, a proto je nutné využívat přirozené touhy štěněte po životě ve smečce k nasměrování na tělesný kontakt s člověkem. Jedině tak je zapotřebí ho vést a připravovat ho na terapeutické poslání. Rovněž si takový pes musí přivyknout na nepřeborné možnosti komunikace a na velké množství zvuků – od klidného hovoru přes pískání, kvičení až po hlasitý smích. Majitel psa musí vždy zajistit, aby z něj vyrostl klidný a vyrovnaný pes, který bude trpělivý a společenský.

Závěrem tohoto seriálu je nutné podotknout, že vedle psů se hojně využívá i koček (felinoterapie) a koní (hipoterapie).

Zdeněk Sedláček

INFORMACE

Kompenzační pomůcka pro sluchově postižené, tzv. Bluetooth náramek

Vibrující Bluetooth náramek vás diskrétně upozorní na příchozí hovory na váš mobilní telefon. Telefon může v té chvíli být ve vašem batohu, kufříku nebo kabelce. Navíc na displeji uvidíte ID volajícího a podle toho se můžete rozhodnout, jakou pozornost mu budete věnovat. Ve chvíli, kdy vám nikdo nevolá, používáte náramek jako klasické hodinky. Náramek samozřejmě pracuje se všemi mobilními telefony, které mají bluetooth. Nabíjí se přes USB port nebo síťový adaptér, který je také součástí balení.

Více informací získáte v prodejním a předváděcím centru Kompane BRNO na adrese:
Unie neslyšících Brno, o.s., Palackého tř. 120, 612 00 Brno,
hlasový telefon: 541 245 321, www.kompane.cz.

OSOBNOSTI

ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Julia Braceová

Julia Braceová se narodila 13. června 1807 v chudé rodině v Hartford County v americkém Connecticutu. Její otec John, povoláním švec, byl velmi skromný člověk a matka Rachel byla s dětmi doma. Julia měla v prvních letech svého života zcela normální dětství. Ve věku necelých pěti let byla poslána do školy, kde se bez problémů učila číst. Bylo jí poskytnuto i jednoduché náboženské vzdělání. Doma pomáhala mamince s péčí o své mladší sourozence. Když jí bylo pět let, onemocněla skvrnitým tyfem a zcela ztratila zrak a sluch. Dívka postupně přestala mluvit. Po její dlouhé rekonvalescenci byl vytvořen systém domácích

znaků, který Julia používala ke komunikaci se svými rodiči. Ale tento způsob komunikace byl založen jen na sdělení elementárních potřeb, příkazů a emocí, jako například souhlas nebo radost a jejich protiklady. Díky svému postupně získanému výbornému hmatu a neobyčejně vyvinutému čichu se bez problémů orientovala v důvěrně známém prostředí, jako byl jejich dům a otcův obchod. Naučila se tkát drobné předměty ze zbytků vyřazené kůže z tatínkovy dílny a pomáhat s jednoduchými úkony v domácnosti. Ujala se i aktivní role při výchově mladších sourozenců.

V dětství byla Julia charakterizována jako samostatné, zvědavé a divoké dítě. Než jí bylo nabídnuto místo v Ústavu pro hluchoněmé děti v Hartfordu (v současné době tento objekt funguje jako Americká škola pro neslyšící), kam se zapsala dva dny před svými 18. narozeninami, byla poslána do internátní školy pro nepostižené děti. Zde se naučila například šít a plést, ale nebylo jí umožněno dostatečné formální vzdělání, nikdo se nepokusil rozvinout její komunikační dovednosti. Až později se od neslyšících studentů a personálu Hartfordské školy naučila taktilní znakový jazyk.

I když byla jediným hluchoslepým člověkem v této škole, stala se součástí tamější školní komunity, kde poznala přátelství, ale i nenávist. Plnila své povinnosti a věnovala se hodně ručním pracím, hlavně šití a pletení. Dokázala se starat o své věci, stlala postele v ložnicích děvčat, prostírala stoly. Obvykle byla velmi milá a příjemná, i proto jí začali svěřovat péči o nemocné a stala se z ní výborná ošetřovatelka. Zároveň měla silně vyvinutý smysl pro spravedlnost a řád. Byla si vědoma svých práv a dokázala je houževnatě bránit, ale také naprosto respektovala práva a přání ostatních. Měla potíže jen s abstraktním myšlením a náboženská výchova jí nic neříkala. Začala být vnímána trochu jako celebrita a často byla středem pozornosti mnoha zvědavců. Toto pravidelné přerušování jejích každodenních činností ji zřejmě otravovalo, nebála se dát najevo svou nelibost.

Samuel Gridley Howe, vychovatel z Perkinsovy školy pro nevidomé, díky seznámení s Julií Braceovou v roce 1837 začal úspěšně vzdělávat tehdy sedmiletou hluchoslepu Lauru Bridgmanovou. Po 4 letech a mnoha úspěších s Laurou se Howe vrátil do Hartfordu. Byl totiž rozhodnutý, že se pokusí Julii, i když jí bylo už 34 let, vzdělávat v anglickém

jazyce. V dubnu roku 1842 nastoupila Julia jako student do Perkinsovy školy pro nevidomé.

Howeovy „experimenty“ se ukázaly méně úspěšné, než doufal, neboť Julia dávala jasně přednost komunikaci v taktilním znakovém jazyce. Po roce neúspěchu se vrátila zpět do školy v Hartfordu, kde působila až do roku 1860.

Po odchodu ze školy se Julia se svou sestrou odstěhovala do Bloomfieldu v Connecticutu, kde zemřela 12. srpna roku 1884 ve věku 77 let. Byla pohřbena v neoznačeném hrobě na hřbitově West Hill.

*Pro Doteky připravily
Marta Zemanová a Hana Dvořáková*

ZE SVĚTA

Pozdrav z Argentiny aneb jiný kraj, jiný mrav

Je odpoledne 7. prosince. Sedím v místní kavárně, která zeje prázdnotou. V tuto hodinu celá Argentina spí a vychutnává si svoji siestu. Jen několik Evropanů – já, dobrovolník z Katalunie a 2 dobrovolnice z Francie – popíjí kávu a díky internetu hovoří se svou rodinou. Za oknem je 40 stupňů ve stínu, vánoční výzdoba a nad hlavami nám zvučí ventilátor, bez kterého se v tuto dobu nedá žít.

Město ožívá po osmé hodině večer, kdy teplota klesá mírně pod 30 stupňů, a to jen tak připomínám, že je tu teď jaro. Zábava tu probíhá na místním náměstí – mládež posedává v parku, popíjí pivo a víno s ledem, z aut se ozývá hlasitá hudba místního folklóru i tradičních rytmů latinské hudby. Ti, kteří mají motorky ozdobené různými světelnými efekty, několikrát objíždí park a pokřikují na děvčata. Dnes už mě ani nepřekvapí, že v pozdních nočních hodinách si malé bosé děti hrají na dětském hřišti.

Ohlížím se zpět na mé první dny pobytu v Reconquistě, ve státě Argentina v Jižní Americe. Hovoří se zde španělsky a já zvládám zatím jen pozdravit. Přijeli jsme v zimě,

kdy teploty byly těsně kolem nuly. Bez topení a teplé vody jsme si rychle dovedli představit, jak žijí místní chudí lidé, kterých je tu většina a se kterými pracujeme. Naštěstí se vše během několika týdnů vyřešilo a my jsme už nemuseli spát v zimní bundě.

Přijeli jsme do města dělat dobrovolnickou práci. Naší náplní měla být práce s dětmi v chudinských čtvrtích města, nic bližšího jsme nevěděli. Během prvních několika týdnů jsme však stále neměli představu, co tu vlastně budeme dělat. Zatím jsme jen s dětmi hráli hry, připravovali oslavu Dne dětí a čekali, kdy nám konečně ukáží, kde budeme pracovat. Setkávali jsme se vždy s odpověďmi, že máme čas, to počká, nespěchejte... My Evropané však máme rádi, když víme, co se bude dít a hlavně kdy. Čas tady nehraje žádnou roli. Dnes už mě nepřekvapí, že někdo přijde na schůzku o hodinu později, úspěch je, že vůbec přijde, že autobus jede jednou za hodinu, ale kdy? No, to se prostě čeká, až přijede. Člověk tu nepotřebuje diář, protože nic není, jak se naplánuje, nic není hned a na všechno je spousta času.

Jednoho dne nám konečně představili místo, kde budeme učit děti. Byla to maličká budova hned vedle místní školy, asi 50 minut pěšky z našeho domova. Po několika měsících nám zajistili kolo. To bylo radosti, do práce už jen 20 minut na kole! Nedočkavě jsme otevřeli dveře. A ejhle! Malá místnost plná pavučin, brouků, náradí a všeho možného. Evidentně sklad místní školy. Ale což, my to přece dáme do pořádku. Všechno jsme museli vyklidit, vymalovat, vyměnit okna i dveře, uklidit zahradu... Jednoduše udělat z toho maličkou družinu, které se tady říká Salon Vecinal.

Děti ze čtvrti s námi malovaly, uklízely, bylo neuvěřitelné s jakou vervou se do toho pustily. Některé se dokonce praly o práci! Po měsíci usilovné dřiny jsme mohli slavnostně otevřít... Jen jsme se modlili, aby nezačalo pršet. To tu pak nic nefunguje, do práce se nechodí, všechny aktivity se ruší. Na jednu stranu se není čemu divit. Většina cest je tu hliněných a deště tu jsou velmi prudké. A jak tomu tak bývá, k našemu zklamání to vypadalo na déšť. A vše se opět protáhlo. O to větší sláva to byla o několik dní později.

Celý týden probíhají v Salonu aktivity pro děti ve věku mezi 8–13 lety. Já učím děti angličtinu a výtvarku. Gerard – druhý dobrovolník – učí divadlo a muziku. Máme zhruba

dvě hodiny ráno a dvě hodiny odpoledne. Argentinci z naší organizace učí matematiku a biologii. Byli jsme překvapeni, jaký byl zájem ze strany dětí. Vždycky nás přivítají velkým objetím a hlasitými pozdravy už z dálky ulice. Velkou výhodou je, že Salon je hned vedle školy, a tak, jakmile ta skončí, utíkají k nám. S mojí znalostí španělštiny jsme si s dětmi užili hodně legrace.

Do našeho Salonu chodí děti z nejchudších částí města Reconquisty. Jejich rodiny si nemohou dovolit platit kurzy ve školách v centru města nebo jiné zájmové kroužky. Není výjimkou, že některé rodiny mají postavené domy z hlíny, že v malém domku o jedné místnosti žije celá rodina včetně několika psů. Vzhledem k drahým potravinám si často nemohou dovolit maso a mléko, což je paradox, protože se tu na každém poli prohání stovky krav. Na živelnosti a veselosti dětí se však chudoba nijak nepodepsala. Díky našemu Salonu tak můžeme dětem aspoň trochu vylepšit a naplnit volný čas, který jinak tráví posedáváním a hraním fotbalu.

Naše další aktivita je, jak se tu říká, Copa de leche, což by se dalo přeložit jako Hrnek mléka. Každou sobotu na hřišti v naší čtvrti uvaříme pořádný hrnec mléka, namažeme rohlíky marmeládou a rozdáváme těm dětem, které přijdou. Často jich je více než 30. Milují kakao, což je pro ně téměř nedostupná věc. Pokud zbyde, mohou si odnést v lahvích domů. Děti už známe, a tak se snažíme zbylé mléko a chléb rozdělit mezi ty nejchudší. Po dobré stravě následují hry. A v Argentině vždy s balónem a nejlépe fotbal. Argentina je přece ve fotbale nejlepší na světě! Děti hrají zásadně bosy. Já se svojí rozmazleností Evropana a znalostí evropské hygieny si netroufám. Mimo to jsme tu potkali pěkně velkého hada. A to nemluvím o broucích, ještěrkách a podobných zvířátkách.

A co děláme ve volném čase, kterého máme až až? Já se většinou připravuji na hodiny, nemáme tu k dispozici žádné učebnice, a tak si všechno musím vyrábět sama. Oblíbili jsme si místní zmrzlinárnu s více než 40 druhy zmrzliny, která je naprosto vynikající, popijíme místní tradiční nápoj maté na náměstí, navštěvujeme naše známé, posedáváme, klábosíme a už neřešíme, kdy a co bude. Tady je přece na všechno dost času. Město je plné kontrastů – můžete vidět

chudé příbytky, bohaté vily, pro dopravu tu slouží auta, motorky, zejména kola, ale také koně s povozy. Rozdíly mezi chudými a bohatými tu jsou velké. Nad spoustou věcí, které nám připadaly zvláštní, se už ani nepozastavíme, na některé jsme si za celých 5 měsíců nezvykli a některé se nám naopak zalíbily.

Kulturní rozdíly by vystačily na samostatný článek. Tak zase příště nebo možná už osobně v Praze s ochutnávkou tradičního argentinského nápoje maté.

Lenka Veverková

Nevidomé dívce pomáhá poník

Osmadvacetiletá Američanka Mona Ramouniová je nevidomá. Je ale také muslimka, a proto si její rodiče nepřejí, aby používala vodícího psa. Nakonec místo něj dostala koně. Početná Monina rodina žije v USA. Její rodiče ale pocházejí z Jordánska a jako muslimové si nepřáli, aby s nimi pes žil v jedné domácnosti – považují jej totiž za nečisté zvíře, i když jako hlídače či pastevecké zvíře islám psa respektuje. Mona se tak dlouho musela obejít bez pomocníka, kterého řada nevidomých považuje za absolutní samozřejmost. Nakonec se dozvěděla o možnosti, že by jí mohl podobně pomáhat malý poník. Dnes je tak její společnicí kobyłka Cali, která ji doprovází i do školy. I když je jako asistenční zvíře poník výrazně finančně náročnější, Mona na Cali nedá dopustit. Vycvičit koníka bylo sice mnohem dražší a také pracnější, ale oproti slepeckému psu, který jde „do penze“ třeba už ve dvanácti letech, se zase Cali dožije až třiceti roků. Cali přitom není jediná svého druhu a její zapojení do Moniných povinností nakonec nebylo až tak složité, jak by se snad mohlo zdát. Protože má skutečně miniaturní vzrůst a váží méně než 45 kilogramů, funguje skoro stejně jako větší pes. „Pomáhá mi dostat se tam, kam bych sama nedošla,“ pochvaluje si svou kobyłku Mona ve videu, které koluje na webu. Cali nesmí jen do autobusu, proto ji vozí Monin otec autem. Jinak s ní prý ale Mona může jít kamkoli. „Můj život je teď úplně jiný,“ raduje se Mona z kobyłky

Cali, bez níž by zřejmě nikdy nemohla dostudovat. Takto ji doprovází nejen do školy, ale v podstatě na každou hodinu. Michiganská státní univerzita má mezinárodně uznávané centrum, které Moně umožňuje být s Cali neustále. A i když zvuky klapajících kopýtek rozléhající se po chodbách stále vzbuzují zvědavost, Cali nikomu nevadí. Klidné zvíře na přednáškách nikdy neruší a dokonce se i skamarádilo s dalším slepeckým pomocníkem – psem Harperem.

Jiří Bigas, Metro

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

V prvním čtvrtletí roku 2011 oslaví svá životní jubilea tito členové nebo klienti o.s. LORM:

- 25 – Michal Trégr, Chomutov
- 45 – Martina Berková, Litoměřice
- 50 – Zdeněk Sedláček, Chlum
- 55 – Jana Vosáhlová, Jičín
- 65 – Oldřich Ťukal, Praha
- 81 – Maria Höferová, Praha
- 82 – Bohumil Volf, Bohumín
- 83 – Věra Horáková, Praha
- 84 – Marie Bartoňová, Křenovice
- 84 – Emilie Svobodová, Chrastava
- 86 – Marie Shonová, Praha
- 87 – Vlasta Maňhalová, Praha
- 87 – Věra Weberová, Liberec
- 88 – Růžena Čermáková, Praha
- 89 – Božena Hotovcová, Liberec

ZÁLIBY (HOBBY)

LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY

Čaj maté je nápoj Jižní Ameriky

Tento posilující a lehce natrpklý nápoj je připravován ze sušených lístků a vegetačních vrcholů cesmíny paraguayské, hojně pěstované v Jižní a Střední Americe. Ačkoliv to není čaj v pravém slova smyslu, v každé dobré čajovně vám maté určitě rádi připraví a přinesou na stůl. V jeho domovině, především v Argentině, Paraguayi a Uruguayi, se tohoto čaje, nazývaného též indiánské zelené zlato, zkonsumuje zhruba 8 kg na osobu ročně.

Cesmína paraguayská (latinsky *Ilex paraguayensis*) je vždyzelený keř nebo strom, obvykle 6–14 m, vzácně i 20 m vysoký. Má kožovité, střídavé listy, které mají vejčitý tvar, jsou na okraji vroubkované, dlouhé přibližně 15 cm a široké až 5 cm. Bělavé až nazelenalé květy jsou nahloučeny ve svazečcích a vyrůstají v hroznech v paždí listů. Plodem bývá kulovitá červená peckovice se 4 peckami. Ve volné přírodě se cesmína paraguayská vyskytuje pouze ve vlhkém subtropickém a tropickém pásmu na březích jihoamerických řek, hlavně v Paraguayi, severní Argentině a v jižní Brazílii. Na to, že žvýkání lístků dodává člověku energii, přišli původní indiánští obyvatelé z kmene Guarani, a to zřejmě již v předkolombovské době. Od nich se pak pěstování maté naučili jezuitští misionáři, kteří ho rozšířili do dalších oblastí, až se dostalo i k nám do Evropy. Přitom dlouhou dobu po objevení maté nebylo známo, jakým způsobem se cesmína rozmnožuje, protože žádnému z jezuitských pěstitelů semena nikdy nevzešla. Až náhodou někdo upozoroval, že semena této dřeviny musí nejdříve projít zažívacím traktem ptáků, kteří je připraví ke klíčení (tzv. endozoochorie). Teprve potom začali semeny krmit slepice a úspěšnému pěstování cesmíny již nic nestálo v cestě. Koncové větve se každé 3–4 roky uřezávají a následně se tradičně nechají rychle zavadnout nad otevřeným ohněm. Pak se listy otrhají, pomalu dosuší a nadrtí. V současné

době už se ale většina práce provádí převážně mechanicky za pomoci speciálních kombajnů.

Účinky maté na lidský organismus jsou velice pestré a neobyčejně příznivé. Zvyšuje soustředěnost, zlepšuje paměť, posiluje imunitní systém, podporuje trávení a normalizuje hladinu cukru v krvi. Lékaři také vychvalují jeho příznivý vliv na funkci ledvin. Maté se často doporučuje i při redukčních dietách, zahání totiž pocit hladu.

Pití a příprava maté je zejména na jihoamerickém venkově velmi zajímavým rituálem, zcela odlišným od přípravy pravého čaje. Při tradiční přípravě jsou nezbytné dvě základní věci. Především je to zvláštní a osobitý pohárek, nazývaný též maté nebo také matero, nejčastěji vyrobený z plodu tykve kalabasa. Samotný nápoj se pak z tohoto pohárku srká po malých doušcích skrze slámku nazývanou bombilla, vyrobenou z bambusu nebo různého druhu drahých kovů a slitin. Bombilla bývá často ručně tepaná, postříbřená nebo pozlacená a obohacená drahými kameny. Místo pohárku z tykve se však k tomuto účelu hojně používá i nádoba vydlabaná z posvátného dřeva Palo Santo nebo dřeva Algarrobo. Chuť nápoje, který se ze sušených listů této rostliny připravuje, můžeme částečně přirovnat k některým hutným druhům zelených čajů. Maté se navíc vyznačuje širokou škálou různých jemných variant chutí a vůní. Ty jsou samozřejmě ovlivněné způsobem pěstování, dobou sběru, způsobem zpracování, dobou zrání atd. Rostoucí popularitu si po celém světě získává rovněž maté obohacené o příměs sušených listů máty a jiných aromatických rostlin nebo s různými příchutěmi.

Zdeněk Sedláček

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Co život dal a vzal

To se snadno doporučí, ale co může mladý člověk napsat, když mu teprve začne život dávat a snad i brát. Zato my starší, pokud nám paměť slouží, musíme dost vynechat.

Ale to nejcennější mi dala maminka hned první den mého vstupu do života na tuto planetu. O další bolesti a radosti jsem se většinou postaral sám.

Mé dětství bylo bezstarostné. Nepamatuji se na žádný výprask. Snad denně bych si ho zasloužil, ale měl jsem rychlé nohy a dost úkrytů, takže se dařilo vždy uniknout. Každá unikátní hra končila boulemi, ale žádné tresty, protože tatínek byl spoluautorem. Ty pády však byly poučením do budoucna. Učím se z nich dosud.

Ale školy jsem se bál. V první třídě jsem se zamiloval do paní učitelky a snad za to jsem vystudoval – poprvé a naposledy – s velkou jedničkou.

Pak byla válka. Vítal jsem časté dlouhodobé pobyty v protiletectkých krytech. Tak vyučování tři dny v týdnu bylo i pro mě snesitelné. Po atentátu na Heydricha, jako každému i mně byly předloženy obrázky kola a aktovky. Oboje mi bylo nápadné a jen mamincino dupnutí na nohu zachránilo, že píšu dnes tyto řádky.

Květen 1945 – z keřů a zahrad se květiny stěhovaly do náručí rudoarmějců.

Já měl jen bolest. Tatínek v uniformě železničáře se vracel z práce. Uniforma a kolo zaujaly jednoho z vojáčků. Stačila rána pažbou a už se zmocnil kola. Tatínek prožil první dny míru v nemocnici. To uvedlo naši rodinu do reality.

Dál byly už jen dny klidu, a proto puberta ohlásila, že je všude kolem moc hezkých dívek. Otevřely se tělocvičny v Sokole a obohacovaly se náradím dosud ukrytým ve stodolách a různých skrýších.

Byl jsem i ve skautu, kde jsem si vryl do paměti, že je nutné pomáhat slabším a být VŽDY PŘIPRAVEN. Jako válečnou kořist jsme získali stany a stejnokroje. Toho všeho

bylo po lesích velký výběr. Sokol mi utužoval pohyblivost a zajišťoval slušnou společnost. Tím jsem neměl ani čas se naučit kouřit a dodnes se mi to nedaří. Toto všechno pomohlo vyhnout se malým a nemilým překvapením.

Došel jsem k přesvědčení, že snad vše má rub a líc, že není nic zcela špatné nebo zcela dobré. Že jde jen o to, která část je tím člověkem právě používána.

A slepota mi umožnila, že zápory nemusím vnímat, že kladné povahy mě k sobě samy přitáhnou. Když bloudím a podaří se najít, co hledám, jsem hrdý, že jsem nepanikařil, a těch kladných stran je.

Čas zahladil bolest z odchodu rodičů a pak i nejlepších kamarádů. V cestě potkávám další, stejně milé lidi. Poznávám, co je dobré zázemí v rodině, ve společnosti podobně postižených. I přes bolesti patřící ke stáří jsem na světě rád. Víím, že po krizi přijdou lepší dny umožňující žít dál.

Kdybych vydal obchodní knihu, strana „dal“ by byla plnější, než ta „má dáti“. Držím vám palce, kéž dospějete k podobným závěrům.

Viktor Sedlář

VZKAZY MOUDRÝCH

Láska se lépe vyjímá na jevišti než v lidském životě. Neboť na jevišti bývá láska předmětem komedií a tu a tam tragédií, ale v životě natropí mnoho neplechů, někdy jako siréna, jindy jako fúrie.

Francis Bacon

Francis Bacon, baron z Verulamů
(22. 1. 1561 – 9. 4. 1626) anglický vědec,
filosof a státník, zakladatel empirismu

RECEPTY

Naše domácí kulajda

Srdečně zdravím své věrné kuchtíky a děkuji za vaše odezvy, které dorazily hned v počtu dvou: jedna byla pochvalná (masíčko se šlehačkou), druhá sice nebyla opačná, leč vzhledem k faktu, že kapusta byla předložena strávníkovi, který ji k smrti nerad, jsem se moc nedozvěděla o receptu samotném. Oběma zasilatelům upřímně děkuji a budu netrpělivě čekat na reakce dalších spřízněnců domácí kuchyně a jídla vůbec.

Dnes si uvaříme kulajdu tak, jak ji vaříme my u nás doma, přesněji můj manžel, já jsem zde pouze její vášnivý pojídač – stejně chutnou jako Jihočeši, ale aspoň malinko dietnější – možná...

Připravíme a nakoupíme na 4 porce polévky:

- *nakládané houby v octu – 5 plných polévkových lžic*
- *1 smetana na vaření*
- *hladká (nebo polohrubá) mouka na záklechtku (cca 1 polévková lžíce)*
- *1 střední mrkev*
- *sůl*
- *pepř mletý*
- *nové koření*
- *1 střední cibule*
- *2 velké nebo 4 menší syrové brambory*

A je to vše, celkem vzato, takže jdeme na to!

Hrnc o obsahu 2,5 – 3 litry naplníme dvěma litry studené vody, do ní vhodíme najemno nakrájenou cibuli, na kolečka (čtverečky či jak se zadaří) nakrájenou mrkev, osolíme, opepříme, přidáme cca 5 kuliček nového koření a 5 lžic naložených, řádně propláchnutých hub. Vaříme do změknutí mrkve, potom přidáme na kousky nakrájené brambory a opět povaříme, dokud nejsou poloměkké. Nakonec rozmícháme smetanu s moukou a za stálého míchání záklechtou vývar zahustíme. Necháme ještě

5 minut povařit (do úplné měkkosti brambor) a kulajda je hotová.

Polévka je vynikající zejména v chladných měsících, je hutná, výživná, rovněž levná a chuťově VYNIKAJÍCÍ! A když k ní ještě zakousnete čerstvý křupavý rohlíček, připravíte náležitě své tělo na aktivní zimní radovánky, jako je třeba běžecké lyžování nebo sáňkování, koulovaná, bruslení nebo brodění se závějemi.

Přeji vám dobrou chuť a nezapomeňte – kdo papá, nezlobí.

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

HŮL PRO ŽIVOT

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

OSUD JE V NĚKTERÝCH OBLASTECH ŽIVOTA „VYŘADIL ZE HRY“. ALE NEVZDÁVAJÍ TO A FANDIT JIM SE SLUŠÍ! **HLUCHOSLEPÍ** POTŘEBUJÍ K ŽIVOTU **ČERVENOBÍLOU HŮL**.

HŮL, která je vrací do hry. HŮL pro život.

Mucho šňg
STRATEGIE PODLE VASÍ CHUŤI

Pomáhejte hluchoslepým s námi

odesláním dárcovské sms ve tvaru

DMS LORM na číslo **87 777**

sbírkový účet: **35-0720850257/0100**

Cena DMS je 30 Kč, o.s. LORM obdrží 27 Kč. Více na www.darcovskasms.cz.

www.lorm.cz

DOTEKY. Bulletin o.s. LORM, Zima, číslo 65. Vychází čtvrtletně.

Vydává: o.s. LORM – Společnost pro hluchoslepé, Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Vychází ve zvětšeném černotisku, v Braillově písmu a jako zvuková nahrávka na CD-ROMu.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Šéfredaktor: Zdeněk Sedláček, Chlum 13, 264 01 Sedlčany, zsedlacekdoteky@seznam.cz.

Redakční rada: Zdeněk Sedláček (šéfredaktor), Zdena Jelínková (metodička),

Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka)

Za o.s. LORM: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Grafická úprava: Michal Vondráček, Tomáš Zach

Sazba a tisk: Fastr typo-tisk, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Náklad: 200 černotiskových výtisků

Tisk a distribuce bodové a zvukové verze: Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Ve Smečkách 15, 110 00 Praha 1, tel: 222 210 492, 222 211 523. Každé nové číslo zvukové nahrávky se zasílá na novém CD-ROMu. Distributorovi se vrací zpět pouze prázdný poštovní obal na slepecký tisk pro zaslání nového čísla Doteků na adresu KTN, která je vytištěná na štítku z druhé strany.

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají bulletin Doteky zdarma v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace. Celoroční příspěvek pro členy o.s. LORM včetně distribuce činí 50 Kč. V elektronické podobě je bulletin Doteky bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají zájem o specifické formáty (zvětšený černotisk, Braillovo písmo, zvuková nahrávka), se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou: roční předplatné na Doteky ve zvětšeném černotisku činí za čtyři čísla 400 Kč; v Braillově písmu a ve formátu zvukové nahrávky činí roční předplatné za čtyři čísla 800 Kč.

Starší i nová čísla bulletinu Doteky jsou zdarma veřejnosti přístupná na bezbariérových webových stránkách o.s. LORM ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá o.s. LORM, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: admin@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům o.s. LORM a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 66 (Jaro 2011) je 15. 02. 2011.

**Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku
Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky
Světluška. DĚKUJEME.**

o.s. LORM

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000